

NARODNA STRAŽA

IZLAZI SVAKE SUBOTE. — PRETPLATA IZNOSI GODIŠNJE DIN. 60, POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO. — OGLASI PO CIJENIKU. — PISMA I PRETPLATA SE ŠALJU NA UREDNIŠTVO I UPRAVU „NARODNE STRAŽE“ ŠIBENIK. — RUKOPISE SE NE VRAĆAJU.

BROJ 41.

ŠIBENIK, 7. STUDENOGA 1925.

GODINA V.

Beogradsko političko pismo.

(Posebni dopis „Narodne Straže“.)

BEOGRAD, 3. novembra 1925.

Narodna Skupština odgođena je za četvrtak. Ne možda toliko radi praznika Svih Svetih, koliko radi toga, što današnja vladina koalicija nema dogotovljenih zakonskih prijedloga, bez kojih pak nema pravog skupštinskog rada. U vladinim se krugovima dođu govori, da će pred Skupštinu doći poštanske međunarodne konvencije, prihvaćene tu skoro u Stockholmu, i nettunske konvencije s Italijom, ali je to vrlo malo. Opaža se općenito, da je vladina koalicija vrlo slabo radila za ljetnih ferija, te da se nije postarala za radnu mogućnost jesenskog zasjedanja Skupštine.

Nije ništa čudno, da se govori o kratkom vijeku današnje Skupštine. Pašić želi izbore bar sredinom ili već u proljeće sljedeće godine. Radićevci žele izbore čim prije, jer se boje, da im u narodu ne otmu druge stranke, pa i radikali, sve jače pozicije. Kao interesantnu činjenicu ističe se ništa manje nego u radikalnim krugovima, da se radićevski birajući opredjeljuju za radikalnu stranku. Poznato je, da su radićevski birajući u imotskoj krajini rekli radićevskom zastupniku Čaldareviću, da ga ne trebaju, jer „da oni, ako hoće, mogu i sami ići u radikale“. Svijest, da radićevska stranka postaje sve više podružnicom radikalne stranke, tjera hrvatske biraeće iz HSS u druge hrvatske stranke ili pak direktno u radikale. Stoga radićevci, kojima je radi položaja u narodu postalo radikalno društvo neugodno, žele, da dođu što prije novi izbori, kako bi svojim gestima opet zadobili povjerenje hrvatskih seljaka.

Ali se ne samo radi „stjecanja mandata“ žele novi izbori. Izbori se žele i radi revizije ustava! To se čini jako čudnim. Radikali, koji su tako silni čuvari današnjeg ustava, pa da uopće misle na reviziju ustava! A ipak je tako. Reviziju ustava žele ustanoviti krugovi stoga, da se u novi ustav unese institucija gornjega doma ili po domaće senata. Senat bi bio po mišljenju stanovitih

krugova tijelo, čije članove ne bi narod birao, već bi ih birao kralj, vlada ili parlamenat, ili oboje skupa. Dakle jedna nedemokratska ustanova, pogotovo ako kriterij za biranje senatora bude „po našu domaću“. Zahtjev za senatom opravdavaju neki tim, što bi se njim nekako uzdržao kontinuitet državnoga djelovanja, bez prekidanja i trzavica, koje nastupaju kod tako čestih parlamentarnih izbora. I makar da se želi institucija drugoga zakonodavnog tijela opravdati na oko popularnim razlozima, treba je potpuno otkloniti. To zahtijeva i današnje doba i politička situacija. Ne smije se ni misliti, da bi se stvorilo jedno nedemokratsko tijelo, koje bi se redovito svadalo s narodnim parlamentom i bilo zastupnikom ličnih, stranačkih ili koterijskih interesa bilo koje klike.

Prilike u političkim klubovima su vrlo neznčajne. U radićevcima se klubu pomalo prepiru. *Pravda* u jednoj bilješci donaha, da je došlo radi sluge radićevskog skupštinskog kluba do sukoba između Bačinića i Trnjara, jer je ovaj zadnji uzeo u obranu slugu, koga je Bačinić nešto karao. Ima nekoliko radićevaca, koji glasuju nekako i previše napadno za zajedničarske kandidate, kao što je to bilo kod izbora u finacijski odbor, gdje su četiri radićevca glasovala za listu federalista-zajedničara. U radikalnom klubu drži disciplinu Pašić, ali su sukobi između članova skoro na dnevnom redu. Bivši ministar saobraćaja Stanić ne može da vidi današnjeg ministra Antu Radojevića, a mladi Kocić se svadalo sa svojim predsjednikom Živkovićem. Pašić misli na rekonstrukciju kabineta, u koji bi ušli Lj. Jovanović i Živković te Stj. Radić kao ministar socijalne politike, dok bi njegov sinovac Pavle otišao iz vlade. To su dakako samo kombinacije. Situacija nije čvrsta, nije čvrsta vlada, a ni princip parlamentarnog rada nije čvrst.

o najboljem načinu za skupnu akciju svih interesiranih narodnih manjina. Baš radi toga, što se na kongresu sabralo toliko različitih ljudi, a da opet ne bi došlo do nepotrebnih konflikata, na predsastanku primljeno je načelo, da se na zboru ne smiju tretirati konkretne prilike i položaj narodnih manjina u pojedinim državama, te se ujedno ne smiju napadati vlade vlastitih država. Na predsastanku izrađene su i rezolucije, koje neka budu odraz prilika sviju narodnih manjina Evrope.

Prvi sastanak je otvorio te bio izabran za predsjednika čitavog kongresa dr Wilfan. Time su narodne manjine evropskih država na osobiti način počastile naš mučenički narod u Italiji. U pozdravnim govorima su zastupnici pojedinih manjina, koji su sazvali kongres, nakratko ocrtali značenje zborovanja. Madžarski političar Szüllo kazao je među ostalim: „Mi manjine, podijeljena djeca svega svijeta, se nijesmo sastali u Ženevi iz kakve čudne strasti ili radi toga, da budemo drugima neugodni, već da dokažemo, da nijesmo izgubili svoje savjesti i da nijesmo zaboravili na svoju prošlost, a niti na svoju budućnost. Mi manjine ne ćemo da budemo nešto nepotrebnoga i nevažnoga, ne ćemo da budemo zapuštene od ovoga svijeta, ne trebamo zaštitnikâ i zaštite, već hoćemo samo svoje naravno i dobro pravilo! Danas su na svijetu samo tlačitelji i potlačeni. Takvog sistema mora nestati! Mi tražimo međusobnu pravednost i povjerenje. Neorganizirane narodne manjine su slabe, a organizirane predstavljaju veliku snagu. Stoga ćemo istražiti uvjete za takvu organizaciju. Naravne dužnosti prema našim državama ćemo izvršavati, ali treba ustanoviti biro — međunarodni ured narodnih manjina, kao obrambeno sredstvo, kojim ćemo odbijati napadaje na naša prava manjina.“

Dr Wilfan je u svom govoru naglasio, da su namjere kongresa opravdane i pravedne. Kongres mora da dovede i do što užih veza između narodâ, a organizacija narodnih manjina je stvarna i tehnična potreba, jer ako već postoji pitanje narodnih manjina, treba da u rješavanju toga pitanja učestvuju i neposredni interesi, a to su narodne manjine.

Kad je kongres imao da pređe na dnevni red, digao se s klupe ukrajinski zastupnik Vasiljčuk te izjavio na ukrajinskom jeziku, da se delegati ukrajinske i beloruske manjine u Poljskoj ne slažu s programom kongresa te da traže, da se raspravlja o položaju manjina po pojedinim državama. Budući da njihovom zahtjevu nije udovoljeno, to su odlučili, da ostanu na kongresu samo kao stafiste. Izjavu Vasiljčuka pročitala je na njemačkom jeziku senatorka Levčanovska, a onda je u ime Litvanaca u Poljskoj sličnu izjavu dao i njihov delegat nar. zast. i svećenik Zjan Kavskas.

Na kongres su htjeli biti pripušteni i Makedonci iz naše države, ali

njihovim delegatima, sveuč. profesorima Miletiću i Georgovu, nije predsjedništvo dalo, da učestvuju zborovanju kao pravi članovi, jer su bugarski državljani i jer ne žive sa svojim narodom. Radi toga su Makedonci tiskali protest i razdijelili ga članovima kongresa.

Nakon što je načelno riješeno pitanje o radu kongresa, predložena je prva rezolucija, koja glasi:

Delegati 27 organiziranih narodnih skupina, koji pripadaju 12 država i 10 narodâ te zastupaju 30 milijuna duša, koji su se sastali 15. oktobra 1925. u Ženevi u dvorani „Salle des amies de 14 Instructions“ na kongres organiziranih narodnih skupina evropskih država, priznavaju svečano ova načela: narodnokulturna sloboda kao i vjerska sloboda je duševno dobro prosvijećenoga čovječanstva. Taj princip se mora priznati kao moralno načelo u odnosajima među narodima te mora doći do izražaja i ostvarenja u pozitivnim zakonima i zakonskim odredbama. Zato mora svaka država, u kojoj se nalaze skupine druge narodnosti, biti obvezana da zajamči tim narodnim jedinicama slobodu kulture i gospodarskoga razvoja i njihovim članovima neograničeno uživanje svih državljanjskih prava. Priznavanje i oživotvorenje tih načela su bivstveni uvjeti za sporazum među narodima i već radi toga jamstvo za svjetski mir.

Tu rezoluciju je u dugom govoru obrazlagao nar. zast. Nijemaca u letonskom parlamentu dr. Schliemann. Po njegovom govoru govorili su različiti govornici, od kojih delegat čeških Nijemaca dr Kostka, koji je htio napadati češku vladu, ali mu je predsjednik to zabranio. Na jevrejskom jeziku govorio je jevrejski delegat dr Grunbaum, zatim Madžar iz Rumunjske nar. zast. Balogh, Poljak iz Njemačke dr Kačmarek, Danac iz Njemačke Kristianzen i drugi. Govorio je i njemački zastupnik iz naše države dr Kraft, koji je razlagao lojalno i ispravno stanovište Nijemaca naše države.

Drugog dana predložena je ova rezolucija, koja glasi:

U državama Evrope, u kojima žive drugorodne narodne skupine, mora imati i zadnja narodna skupina pravo da uzdrži i razvija svoju narodnu svojstvenost u vlastitim jezičnopравnim ustanovama, koje se po prilika-ma osnivaju na krajevnoj ili osobnoj podlozi. U tom pravu do autonomije vide delegati put, po kojem se može u dotičnim državama vršiti bez svakih sporova lojalna saradnja svih manjina i većina, i po kojem se moraju poboljšati odnošaji između narodâ Evrope.

Tu najvažniju rezoluciju kongresa je obrazlagao zastupnik u letonskom parlamentu Nurok. On je u svom govoru naglasio, da mirovne klauzule doduše predviđaju, da države moraju dati narodnim manjinama zaštitu i slobodnu upotrebu narodnoga jezika, ali da nigdje nema klauzule, po kojoj bi narodne manjine mogle raspolagati

Kongres narodnih manjina.

15. i 16. oktobra održana je u Ženevi velika konferencija zastupnika evropskih narodnih manjina. Makar da je u stranom svijetu vladao za nju velik interes, kod nas se štampa uglavnom ograničila na konstataciju, da je predsjednikom kongresa izabran Slovenac narodni zastupnik dr Josip Wilfan. Ovih dana izdaje je nar. zast. Hrvata i Slovenaca u rimskom parlamentu dr Engelbert Besednjak opširan tiskani izvještaj o radu konferencije, iz kojega uzimamo ove podatke.

Pravi zadatak ženevskog kongresa narodnih manjina bio je, da se različite narodne manjine u Evropi upoznaju te da dođu do življeg doticaja.

Na kongresu su došli zastupnici poljskih manjina u Njemačkoj, Česlovačkoj i Litvi, Ukrajinci iz Poljske i Rumunjske, Madžari iz Jugoslavije, Rumunjske i Česlovačke. Na kongresu su došli delegati njemačkih narodnih manjina iz deset država. Hrvate i Slovence iz Italije zastupali su njihovi zastupnici dr Besednjak i dr Wilfan. Slovence iz Koruške zastupao je njihov nar. zast. u zemaljskom saboru u Celovcu dr Petek. Na kongresu su došli i zastupnici švedskih, danskih, ruskih, lužičkosrpskih, pa čak i židovskih narodnih manjina iz raznih država. Zastupnici svih tih naroda, totalno različitih, došli su u Ženevu i sjeli za jedan te isti stol, da raspravljaju

same vlastitim kulturnim razvojem. Stoga je potrebna za narodne manjine autonomija i to za manjine, koje žive skupljene na jednom području, krajevna autonomija, a u krajevima, gdje se narodna manjina nalazi pomiješana sa stanovništvom drugoga jezika i naroda, autonomija, koja stoji na osobnoj podlozi. Takva stvar je uvedena u Estonskoj.

Iza Naroka govorio je zastupnik židovskih manjina dr. Robinson, a onda je u ime Hrvata i Slovincu u Italiji progovorio nar. zast. dr. Besednjak. Dr. Besednjak je uglavnom rekao ovo:

Slovensko-hrvatska manjina u Italiji nema zajamčenih prava za kulturno-narodni razvoj i napredak. Italija nije vezana na zaštitu svojih narodnih manjina nijednim međunarodnim ugovorom. Hrvatsko-slovenskoj manjini nije pravno zajamčena ni pouka u materinskom jeziku, ni upotreba vlastitog govora pred sudom ili u upravnim uredima države, pokrajine i općine, a pritužbe na Ligu Naroda su nedopuštene.

Stoga Hrvati i Slovenci u Italiji pozdravljaju zahtjev, da se prizna svakoj organiziranoj narodnoj manjini pravo do samouprave (autonomije) vlastitoga narodnoga života. Bez njega ne možemo ni zamisliti pravu slobodu narodnoga uvjerenja. Tako n. pr. nije dosta, da država pusti materinski jezik u škole, a da duševni uzgoj izručiti potpuno volji i mišljenju vladajućega naroda. Narod i roditelji treba da odlučuju, kako će se uzgajati njihova djeca. Bez autonomije je dakle tužna sloboda narodnoga uvjerenja.

Trebat će još mnogo čekati, dok dođe do toga. Političko mišljenje i čuvstvovanje vodećih slojeva našega vremena obožava državu i „naciju“ te dozvoljava vlastitom narodu, da gaji sva prirodna prava drugih naroda.

No jer se pitanje narodnih manjina ipak mora riješiti, samo su dva puta za izlaz: irendentizam s novim ratovima ili narodna sloboda u obliku autonomije. Na jednoj strani nasilje, na drugoj kultura i čovječnost. (Živo odobravanje.)

Nakon dra Besednjaka govorio je zastupnik koroških Slovenaca dr. Petek, koji je zahvalio predsjedniku, što će na slijedeći kongres biti pozvani i gradišćanski Hrvati.

Na popodnevoj sjednici istoga dana predložena je treća rezolucija, koja glasi:

Jer je trajan mir moguć tek uz uvjet, da postoji ozbiljna volja za sporazum između svih narodnosti, morat će Liga Naroda da se u smislu svoje jasno određene zadaće i svoje izjave od 21. septembra 1922. bavi u vrlo većoj mjeri s narodnim pitanjem, koje se daje riješiti realiziranjem prava manjina, koja su izražena u gore-njihim rezolucijama. Organizirane narodne skupine Evrope imaju tvrdvu volju pomoći po svojim silama Ligi Naroda, da uzmagne doseći taj cilj. Predsjedništvo se mora postarati, da se te rezolucije dostave članovima Lige Naroda.

Ta rezolucija je bez debate primljena. Govorio je još u ime Rusa iz Čehoslovačke dr. Gerowski, čovjek, koji je pod Austrijom mnogo trpio te pobjegao iz tamnice, da se spasi od smrtne osude. On je pokušao da napane čehoslovačku vladu, ali mu je predsjednik kongresa to zabranio. Primljena je zatim još četvrta rezolucija, kojom se zahvaljuje svima, koji se bavi pitanjem manjina. Onda je progovorio još predsjednik dr. Wilfan, koji je konstatirao, da je kongres združio sve narode, pa i one, koji bi se po tradicijama morali neprijazno gledati, te zaželio svima „Do viđenja!“

zakona nar. zast. Slovenske Pučke Stranke Fran. Kremžar.

Vladina je većina, u kojoj se nalaze i kukavni radičevci, u nacrtu svog invalidskog zakona predviđela i uredbu, da se revidiraju redukcije invalida. No vladin zakonski nacrt je pokušao zadovoljiti samo jedan dio invalida, a veliku većinu ne. Napravljena je velika razlika između invalida oficira i neoficira. Ako niži oficir izgubi u ratu očinji vid ili obe noge, dobiva jednako 4800 dinara invalidnine, baš kao i general, ako si je iščao prst. Nadalje vladina većina u paragrafu 56. zakonskog nacrtu kaže i ovo: „Invalidnina i druga pomoć oduzeće se svakom onom licu, koje ispoljava načela protivu postojeće državne forme“ i td. Time je invalidima, tim žrtvama nečovječnih ratova, zabranjeno, da misle, kako bi bio bolji jedan na čovječnoj, a ne na kapitalističkoj bazi, osnovan društveni red; zabranjeno im je, da budu republikanci itd.

Sve to se nije moglo izostaviti iz nacrtu invalidskog zakona. Nije se moglo ni predviđeti, da se u zakonu uredi drukčije ona tačka, koja kaže, da invalidi, koji plaćaju preko 30 dinara direktnoga poreza, ne će primiti invalidninu. Srbija naime ne pozna zemljarine, dohodarine, kućno-razredni i drugi porez, koje poznavaju prečanski krajevi. Imamo dakle dvije vrste invalida.

Međutim, da „zasladi“, radičevsko-radikalna većina stavila je u prijedlog zakona i stav, po kojem neka se na pogreb invalida pošalje vojna glazba. To valjda od veselja, što je opet jedan umro.

Nacrt invalidskog zakona je pobudio veliko negodovanje kod zainteresiranih krugova. Vidjet ćemo, da li će vlada pristati u specijalnoj raspravi na bilo kakve izmjene.

Naši dopisi.

NADIN, 28. listopada.

Potreba uspostave poštansko-brzojavnog ureda. Nadin je do 1916. imao poštansko-brzojavni ured, koji je radi pomanjkanja osoblja bio privremeno zatvoren, ali je danas nažalost još nije ponovno otvoren. Poslije toga imali smo prenos pošte putem pješaka tri puta sedmično, zatim smo poput raka pošli, pa smo imali dva puta sedmično, a sada smo toliko sretni, da imademo poštu čak jedamput sedmično i to, kako smo informirani, zaslugom bivše upraviteljice gdice Ane Erak. Naravno je, da radi slabog poštanskog saobraćaja velikim zakašnjenjem primamo poštu, zbog čega pučanstvo trpi veliku štetu, a kod mjesnih, općinskih i državnih ureda nastaju velike neugodnosti. Putem seoskog glavaru i župskog ureda prikazali smo 17. 9. t. g. Direkciji Pošta i Telegrafa u Splitu redovito biljevano molbu, da se opet otvori poštansko-brzojavni ured u Nadinu, a međutim da nam se odmah dade prenos pošte iz Benkovca barem 3 puta sedmično. Dosad nijesmo dobili nikakva odgovora na molbu, i ako smo molbi priložili 20 dinara biljeza za odgovor, niti vidimo još ikakva uspjeha.

Potreba žandarmerijske stanice. U Nadinu, koji je pored Ravnih Kotara, na državnom putu, a udaljen je 11 km. koliko od Benkovca toliko od Zemunika, nazad mnogo godina bila je osnovana žandarmerijska stanica kao veoma potrebna za mjesto i okolicu. Ista je 1923. bila ukinuta, i ako je sada u poratno doba još potrebitija. Žandarmerijske i političke vlasti mogle su uvidjeti potrebu žandarmerijske stanice u Nadinu, jer, otkad nema žand. stanice u Nadinu i okolici, događaju se skoro dnevno krađe i drugi zločini, ali stanica još se ne uspostavlja.

Krađe. Krađe su u Nadinu i okolici na dnevnom redu. Da navedemo neke osobe u Nadinu, koje u zadnje vrijeme zbog krađe pretrpeše štetu: Marjačiću Bari ukradoše 17 ovaca, Vrankoviću Mili 16 ovaca u dva navratka, Margarinu Iliji 15 ovaca, Vrsaljku Šimi pk. Bože 4 ovce, Vrsaljku Anti 2 ovca, Batoviću Križanu 2 ovce, Atelj ud. Jerki 17 ovaca, Brzaji Marku 1 krmaču itd. Čudnovato, da se niko ne može učiti u trag lupežima ni ukradenim predmetima.

Škola. Škola je u Nadinu zatvorena od početka god. 1924/25. Zgrada, osobito učiteljski stan, u slabom je stanju. Gosp. sreski šk. nadzornik u Benkovcu zamolio je gosp. župnika don. Andriju Raspovića, da se kao pomoćni učitelj primi škole u Nadinu. Isti se veoma rado odazvao želji gospodina sreskog nadzornika, te je za to dobio dozvolu od Biskupskog Ordinarijata u Šibeniku. Sada čujemo, ali nam je teško vjerovati, da gosp. nadzornik ne misli povjeriti školu gosp. župniku, nego da će nam opet poslati u Nadin bivšeg nadinskog učitelja omraženog Antu Vuleliju, protiv kojemu je u Nadinu sve malo i veliko.

Orlovski vijesnik.

TEČAJ U SALIMA. 1., 2. i 3. t. mj. održan je trodnevni organizatorno-tehnički orlovski tečaj u Salima, kojemu je prisustvovalo oko 50 omladinaca-Orlova iz Luke, Zaglavara i Sali, a na nekim predavanjima ih je bilo i do 100. Tečaj je organizovalo Kresimirovo orlovsko okruženje u Šibeniku. Organizatorni dio tečaja vodio je tajnik Okruženja brat don. Ante Radić, a tehnički delegat HOS. brat Martin Lovrić. Na tečaju je održano više pobudnih govora, zgodnih i iscr-

Nova francuska vlada.

Francuski kabinet, koji je u četvrtak 29. oktobra sastavio Painlevé, ovako je formiran:

Predsjedništvo i ministarstvo narodnoga blaga je uzeo Painlevé; Georges Bonnet, ministarstvo proračuna; Aristide Briand, vanjski poslovi; Camille Chautemps, pravda; Schrameck, unutarnji poslovi; Daladier, vojska; Emile Borel, mornarica; Yvon Delbos, javna prosvjeta; De Monzie, javne radnje; Jean Durand, poljodjelstvo; Daniel-Vicent, trgovina; Léon Perrier, kolonije; Durafour, rad; Antierou, penzije. Osim ovih 14 ministara u vladu je ušlo i sedam potsekretara.

Opazja se, da je u novom kabinetu ministarstvo financija, koje je prije držao poznati Caillaux, sada podijeljeno na ministarstvo narodnoga blaga te na ministarstvo budžeta. Ovo drugo ministarstvo je uglavnom samo za tehničko sredivanje državnoga proračuna, dok će prvo ministarstvo

imati zadaću, da se bavi zajmovima, državnim dugovima i državnim novca na pravoj visini. Painlevé je time, što je preuzeo ministarstvo narodnoga blaga, uzeo na se i brigu oko saniranja državnih financija.

U novoj vladi su ostali stari ministri Painlevé, Briand, Schrameck i de Monzie. Ostali su većinom novi ljudi.

Po stranačkoj pripadnosti je kabinet ovako razdijeljen:

Dvanest ministara i državnih potsekretara pripadaju stranci radikalnih socijalista. Od tih spominjemo Chautempsa, Schramecka, Bonnetta, Duranda, Daladiera, Borela i Perriera. Šestorica su republikanski socijalisti, a među njima Painlevé, Briand i de Monzie. Trojica su članovi radikalne ljevice, a među njima Daniel-Vicent.

Osim Schramecka, de Monziea, Duranda i Perriera, koji su senatori, ostali su ministri članovi komore.

Neprilike naših invalida.

Pred Narodnom Skupštinom se ovih dana nalazi nacrt invalidskog zakona. Nakon generalne rasprave otvorena je specijalna rasprava, koja će završiti slijedeće sedmice.

Položaj naših invalida je težak. Osobito položaj invalida u Dalmaciji. Osim mizerne invalidnine nadošla je i poznata redukcija invalida, kojom prilikom je reducirano u Dalmaciji oko 80 posto t. k. invalida. Reducirani su invalidi bez ruku, bez nogu, reducirano je i nekoliko potpunih slijepih invalida. Samih ampu-

tiranih invalida reducirano je nešto preko hiljade. Reducirani su potpuno slijepi invalidi Ivan Dvornik, Kuzmić Mate i Trumbić Marin iz Splita, Bonačić Mate (slijep i bez lijeve ruke) iz Kaštela. Reducirani su invalidi Marko Rakuljić iz Jesenica i Nimac Joso iz Benkovca, koji nemaju obe noge, Zoričić Luka, koji nema obe noge i desnu ruku, Marko Kereta iz Kijeve, koji nema desnu ruku i desnu nogu i tako dalje, i tako dalje. Sve ovo iznio je u svom velikom govoru protiv vladinog nacrtu invalidskog

Zdravlje
i sreća

Majka i dijete, mirišući od čistoće, sjajuć od svježine, njegovano i tečno. Radosno zdravlje smije se sa blještavim zubima.

Dnevna njega sa Kalodontom je najsigurniji put, za održanje ljepote i zdravlja Vaših zuba.

pivih predavanja, kao i dano više praktičnih uputa za što bolji rad i razvitak orlovskih društava. Sve su to učesnici uistinu zamjetnom pozornosti, zanimanjem i razumljivim saslušali te sami vrlo živo sudjelovali u debati tražeći razne upite i razjašnjenja, da potpuno upoznaju orlovstva načela, svrhu i značaj orlovskih društava te sistem rada i njihova vodenja. Predavali su: Don Ante Radić, Martin Lovrić i mjesni župnik don Ante Strgačić. Među svim učesnicima za vrijeme tečaja vladalo je pravo pobratimstvo uzorna disciplina i najveće oduševljenje. Da je tečaj u svakom pogledu potpuno uspio, ide osobita hvala vrlo salske Orlove i njihova dičnog predsjednika župnika, koji nije zanemario živu, da se sami pobrinu za prehranu i konak vanjskih učesnika i predavača. Srdačan je bio rastanak učesnika sa voditeljima tečaja. Opravdane je nade, da će se plod ovoga tečaja brzo opaziti u već osnovanim orlovskim društvima, kojih će oduševljeni članovi poradi, da se orlovska misao raširi i po okolnim mjestima.

SASTANAK ORLICA U SALIMA. Na zamolbu salskih Orlica 1. i 2. m. pohodio ih je duh. voda šibenskih Orlica v.č. Radić don Ante i održao im dva predavanja: *O odgojnom i prosvjetnom radu salskih Orlica te O svojim učiscima s rimskog orlovske hodočašća.* I same salske Orlice popunile su program sastanka sa 3 zgodne deklamacije, vrlo poučnom izvornom radnjom *Čisti život* te značajnim pozdravnim govorom predsjednice sestre Stojšije Finka. Salske Orlice silno su oduševljene za orlovske pokret. Svake nedjelje drže redovite sastanke te u svakom pogledu razvijaju vrlo lijepi rad i ističu se svojim izglednim ponašanjem.

ORLOVSKI TEČAJEVI. Tijekom ove jeseni i zime bit će organizovano desetak orlovskih tečaja po svim dijelovima naše domovine. — Tako se 1., 2. i 3. XI. održao orlovski tečaj u Salima u Dalmaciji. — U Splitu bit će 9.—14. XI. tehnički orlovski tečaj, a u pripremi je i jedan orlovski tečaj u neretvanskoj krajini. — U Bosni najavljen je tečaj u Sarajevu, što ga priređuje društvo „Maršić“ u sporazumu sa sarajevskim orlovskim okruženjem, za vrijeme od 28. do 31. XII. — Utvrđen je i dan orlovske tečaja u Oriovcu kod Broda n/s (8.—10. XI.), dok će se datum održanja ostalih tečaja naknadno javiti. — U prosincu i siječnju bit će priredeno više orlovskih tečaja u užoj Hrvatskoj.

SKIOPTIKONSKA PREDAVANJA. Hrvatski Orlovski Savez osnovao je skioptikonsku sekciju, kojoj je zadaća, da pomoću skioptikona širi katolička i orlovska načela. Nedavno su u Zagrebu održana dva predavanja o Rimu i orlovske hodočašću u Rim (predavao dr. L. Merz) i o mislijskoj izložbi (pred. o. Alfirević). Tajnik HOS, dr. L. Merz održao je uspješno predavanje o Rimu i u Bjelovaru. U pripremi je održanje sličnih predavanja i u drugim mjestima.

Književnost i umjetnost.

ISUS KRIST LJUBLJEN I MRŽEN. Napisao prof. u. m. N. Batišić. Ovom su djelu dali povoda deski napadaj na Isusovo božanstvo sa strane prof. Dvorčakovića, sasuti u njegovoj studiji: Krist, Budha, Schopenhauer, tiskanoj u „Hrvatskoj Njivi“ g. 1924. Knjiga se može dobiti uz cijenu od din. 12 komad samo kod Tiskare E. Vitaliani i Sin — Šibenik. Ovo djelo najtoplije preporučamo našoj inteligenciji i našoj omladini.

POUKA O SV. KRIZMI ILI POTVRDI. Napisao župnik don Frane Ivosović. Knjižica je sastavljena u vrlo zgodnim upitima i odgovorima, te će, uvjereni smo, od naših župnika i vjeronučitelja te mladih krizmanika biti najradosnije primljena, kao i ostala slična djela o sv. krštenju, pričesti i ženidbi od istoga pisca. Cijena joj je din. 6, a nabavlja se kod: Hrvatske Knjižare — Split.

Iz naših krajeva.

d SVEČANOSTI U SPOMEN PK. BISKUPA LANGA. Prigodom godišnjice smrti pk. biskupa Langa Odbor za gradnju Doma biskupa Langa priređuje više spomen-svečanosti: 4. t. m. bile su svečane zadušnice u prvostolnoj crkvi; 6. t. m. uvečer u Jeronimskoj dvorani dr. Stj. Markulin držao je govor *O životu i radu biskupa Langa* sa projekcijama slika iz života biskupova; 8. t. m. popodne bit će svečani prenos č. ostataka biskupa Langa sa Mirogoja u župsku crkvu sv. Marije; 8. t. m. jutro u

velikoj dvorani Glazbenoga Zavoda bit će svečana komemoracija uz sudjelovanje Oratorijskog zbora sv. Marka i Orkestra Glazbenog Zavoda. Govorit će: Dr. Stj. Markulin: *Zašto i kako da slavimo Langov dan?*; Dr. Vel. Deželić st.: *Heroizam u kreposti biskupa Langa*; O. J. Vrbaneč D. I.: *Ljubav biskupa Langa prema nama o prvoj godišnjici njegove smrti.*

d NOVIM REKTOROM BOGOSLOVNOG SJEMENISTA U SPLITU imenovan je prof. dr. Ivo Kasandrić, budući se dosadašnji rektor dr. Ante Katalinić radi bolesti zahvalio na toj službi. Novom rektoru uz čestitku želimo od Boga mnogo uspjeha na tako važnom mjestu!

d VISOKO CRKVENO ODLIKO-

Iz Šibenika i okolice.

š LIČNA VIJEST. U srijedu na povratku iz Rima zaustavio se par sati u našem gradu splitski biskup presv. g. dr. Kl. Kv. Bonifacić, pak je podnevnim vlakom prosljeđio za Split.

š VESELE VIJESTI. Iz Beograda stigle su telefonske vijesti, da su se mjerodavni krugovi napokon počeli sjećati i Šibenika i njegovih potreba i interesa, za što smo se u svom listu od prvog početka njegovog izlaženja, pa i u ovim zadnjim brojevima toliko zalagali. Tako bismo imali napokon dobiti Trgovačko-Obrtničku Komoru, a mjesna carinarnica drugoga reda podignuti na glavnu carinarnicu prvoga reda. Za pošumljenje *Šubičevca* i *Jadrije* mjesna društva, koja se brinu oko njihova poljosaaja i uređenja, imala bi dobiti po 100.000 dinara. Ako su ovo prvi darovi, neka ne budu samo zadnji!

š PRVI NASTUP „CECILIJANSKOG ZBORA“. U nedjelju, na blagdan Svih Svetih, po prvi put je nastupio u Stolnoj Crkvi sv. Jakova novooznovani „Cecilijanski Zbor“. Njegov mješoviti zbor otpjevao je četverglasno Misu od Schweitzera pod vrsnom upravom svog zaduzetnog učitelja prof. o. Tomé Tomašića. Ovaj prvi nastup uz neke manje nedostatke je potpuno uspio i sve zadovoljio. Zbor obećaje, da će se lijepo razviti i sve bolje dotjerati, jer i kod članova i kod učitelja ima mnogo volje i poštivosti. Mi se od srca radujemo, što smo napokon zaslugom prof. Tomašića dobili jedan dobar crkveni zbor, da nam uveliča funkcije u našoj starodrevnoj Bazilici.

š ZARAZA SKRLETA još ne njiava. Dnevno se otkrije koji novi slučaj. Vlast je poduzela razne mjere, da zarazu lokalizuje. Međutim mislimo, da neke mjere nijesu bile ni umjersne ni potrebite ni opravdane ili ih su se imale barem na sve jednako protegnuti, ako je baš pogibelj tu. Tako se prošle nedjelje radi zabrane Ministarstva nije održalo predavanje dra Rismonda. Sad je opet sanitetsko odjeljenje mjesnog Sreskog Poglavarstva zabranilo svaku ophodnju „Šibenske Glazbe“ gradom. Dok Kino redovito radi uz zabranu pohađanja mladeži do 16. godine, dok Plesne škole nesmetano djeluju, dok se ča-janke Orjune slobodno drže svake sabote, dok su sve škole otvorene, dok šetnja nije ograničena, ne bi se nikako smjela zabranjivati ni javna korisna predavanja, a ni ophodnja glazbe gradom. Inače bi čovjek osobito ovu zadnju zabranu i nehotice mogao kojekako tumačiti.

š ŠKOLE, koje su radi zaraze skrleta, za 15 dana bile zatvorene, 3. t. m. ponovno su otvorene.

VANJE. Sv. Otac Papa Pio XI. bivšeg rektora centr. bog. sjemeništa u Splitu dra Antu Katalinića imenova je svojim prelatom podijelivši mu naslov, čast i insignija Antistitis Urbani. Najsrdačnije čestitamo!

d PUČKO SVEUČILIŠTE U SPLITU. 8. ov. m. bit će svečano otvorenje „Pučkoga Sveučilišta“ u foyeru Narodnog Pozorišta u Splitu. Predmet je prvoga predavanja: „Čovjek u svemiru i budućnost čovječanstva“. Predavat će poznati stručnjak dr. O. Kučera, kojega će pri ovom prvom nastupu pozdraviti Mons. don F. Bulić. Kroz nastajuće sedmicu 10., 12. i 14. novembra slijedit će niz predavanja iz astronomije istog gosp. predavača: „O suncu i njegovoj obitelji“ sa projekcijama o nebeskim planetima.

one ophodnje gradom svakoga četvrtka. I sa strane općine i sa strane građanstva stavljaju se veliki zahtjevi da glazbu, Uprava, koliko može, da pače i više nego može, dolazi i građanstvu i općini ususret. Trebalo bi na nova općinska uprava — ako za to nije imala volje ni smisla stara — pokaže više susretljivosti prema Glazbi. Zašto već jednom ne bi Općina preuzela na se dug za isplatu glazbala, da društvo ne mora plaćati tako silne kamate? I građanstvu preporučamo, da se u što većem broju upiše za podupiruće članove Glazbe, a već upisanima, da povise svoj mjesečni doprinos. Šteta bi bilo, da ostanemo bez ove jedine gradske glazbe, što će se sigurno dogoditi, ako i Općina i građani, osobito imućniji, što prije ne pomognu, da se izvuče iz sadašnje teške novčane krize. Ni Uprava ne može činiti čudesa!

š KNJIGE DRUŠTVA SV. JERONIMA, o kojima smo već pisali u našem listu, stigle su mjesnom povjereništvu: Sam ostan sv. Dominika. Toliko članovima na znanje, da ih što prije pridignu. Za 8 zbilja krasnih kajiga imaju platiti samih din. 40.

š SKUPŠTINA FILHARMONIJE. U nedjelju 8 t. m. u 10 1/2 sati prije podne u društvenim prostorijama drži se glavna godišnja skupština Filharmoničkog Društva, na kojoj će se iza izvještaja odbornika birati nova uprava.

š DAR „HRV. KAT. ORLU“. Na blagu uspomenu pk. o. Mije Lopca: g. Ante Novak (Krapanj) darovao je din. 25 „Hrv. Kat. Orlu“, za koga je on toliko radio i život izgubio. — Odbor mu najljepše blagodari.

š DAROVI „UBOŠKOM DOMU“. Da počaste uspomenu *Mira Čičin-Šain:* Roko Bujaš din. 100; Obitelj por. upr. Petra Grubišića i Obitelj Rora po din. 50; Obitelj Svatek i Vinko Matačić po din. 30; Niko Milin, Obitelj Francesca Capelli i dr. Šime Vlašić po din. 20; Nikola Skalić, Vladimir Kulić, Aleksandar Šupuk, don Marko Čorić, don Jerko Jurin, Karlo Vidović i Josip Nakić po din. 10. Da počaste uspomenu *Paske Stojšića:* Stipe Šare din. 200; Josip Tambača, Josip Trlajac i Obitelj Marka Stojšića po din. 50; dr. Franco Dulibić, Vladimir Kulić, dr. Ante Dulibić, Augustin Meznarić, Jakov Friganović, Tonka ud. Friganović, Josip Jadronja, Aleksandar Šupuk, Josu Grubišić i Ivo Baranović pk. Mate po din. 30; Mate Kronja pk. Krste po din. 25; Josip Zenić, Ivan Bergnocchi, prof. Lj. Nardini, trg. Luka Šarić, Josip Drezg, Justo Dellagiovanna i dr. Šime Vlašić po din. 20; Obitelj Šime Barbače i Slavomir Sinić po din. 15; Nikola Skalić, dr. Kažimir Pasini, Mate Karadžole pk. Krste, naslj. pk. Ive Karadžole, Krste Jadronja, Krste Stojšić, Obitelj Vice ud. Bogdanović, don Jerko Jurin, učitelj Antun Bumber i ud. Jović rod. Barbača po din. 10. Da počaste uspomenu *Josipa Paklara:* Stipe Šare din. 100; Josip Jadronja din. 30, kavanar Ivan Marenjić din. 20. Prigodom imendana svog pk. oca Jerka: Krste Stojšić din. 10. — Svima darovateljima Uprava najljepše zahvaljuje.

š IMENOVANJA U CARINSKOJ STRUČI. Činovnik mjesne carinarnice g. J. Gospodinec imenovan je upravnikom carinarnice u Zemuniku, a g. R. Bulat upravnikom carinarnice u Biogradu n/m.

š OKO PROSLAVE TISUČGODIŠNICE. Napokon su se odlučili naši oci na općini, da i hrvatski Šibenski proslavi već jednom tisućgodišnjicu hrvatskog kraljevstva. Proslava bi imala biti 5. i 6. prosinca. Već je održan i prvi dogovor na općini. Čudnovato je samo, da je radičevska većina na taj prvi dogovor pozvala malo izrazitih Hrvata, kao i da je vrlo malo izrazitih Hrvata izabrano u širi odbor i razne pododbore!

š ZA „ŠIBENSKU GLAZBU“. Svima je već dobro poznato, u kojim se slabim financijskim vodama nalazi naša „Šibenska Glazba“, a da se nitko od onih, koji bi to mogli i morali, ozbiljno ne miče, da joj pomogne i iz tih je neprilika izbavi. Još uvijek je dužna Banci za nova glazbala kakvih 90.000 dinara. Sa raznim utrcima i mjesečnom pripomoći općine jedva je dospijevala da plati učitelja i ogromne kamate na gornji dug, za koje je u ovo par godina platila preko 50.000 dinara. Sa utjeranom članarinom može da isplati jedino

imendana gde *Frane Jakovljević*: O Toma Tomasić i Marija Vučić-Franceschi po din. 20. Prigodom godišnjice smrti svoje kćerke *Anke Lušić*: Marija ud. Lušić din. 100. Da počasti uspomenu pk. o. *Mihovila Lopca*: Franj. samostan u Krapnju din. 20. — Uprava svima harno zahvaljuje.

š **DRUŠTVU ŠUBIČEVAC** darovala je mjesna Orjuna din. 200 kao dio prihoda svoje druge čajanke.

ŠTO NE ZNAŠ PITAJ
universalni informacijski biro
„**ARGUS**“
Knez Mihailova ul. 35., tel. 6-25.
BEOGRAD
(Pasaž Akademije Nauka.)

Gospodarski pregled.

g **ZAGREBAČKA BURZA** od 6. o. mj. notirala je: Din 797 za 100 šilinga, Din 13.45 za 1 njem. marku, Din 223.20 za 100 talij. lira, Din 273.90 za 1 engl. funtu u čeku, Din 56.47 za 1 dolar u čeku, Din 224.50 za 100 franc. franaka, Din 10.88 za 1 švic. franak i Din 167.61 za 100 čeških kruna.

g **NOVOSADSKA PRODUKTVNA BURZA** notirala je 4. o. mj.:
Bačka pšenica Novi-Sad 254.50 do 256. din.
srijemska pšenica 245
ječam srijemski 170
bački kukuruz 136, sušeni 148.50
banatski kukuruz Zenta 114
brašno 6 ban 305
krušno brašno bez vreća 285-288.

g **KAKO MISLI ITALIJA OTPLATITI SVOJ DUG AMERICI?** Talij. dug Americi iznosi 2 milijarde i 130 milijuna dolara t. j. oko 120 milijardi dinara: upravo golemu svota za talijanske prilike. Grof Volpi izmislilo je sada, da dađe Sjedinjenim Državama

akcije talij. dioničkih društava, što bi imalo i tu dobru stranu, da bi talijanska industrija došla na čvršće noge. Prema vijestima „Jug-Lloyda“ imade sada u Italiji oko 9000 dion. društava sa 37 i pol milijardi dolara glavnice.

g **IZVOZ CVIJEČA IZ DALMACIJE.** Posljednje sedmice izvažava se iz Splita i drugih dalmat. krajeva sva sila cvijeća u Zagreb, Beograd i druge gradove, gdje je radi studeni isto već prestalo. Ako bi se u toj grani vrtlari i interesirani sjedinili u zadrugu, uspjeh bi bio u svakom slučaju veći nego sada, kad je sva akcija neorganizovana.

g **KONFERENCIJA O PREUZIMANJU PREDRATNIH DUGOVA AUSTRO-UGARSKE** drži se ovih dana u Pragu, te će se na temelju prijave, koje su međimim sakupila ministarstva financija pojedinih nasljedstvenih država odrediti procenat dugova, koje će pojedina država preuzeti. Neke vlade poslale su talone obveznica na konferenciju, da posvjedoče istinost navoda. Ta-

ko će se praktičnoj promjeni starih austrijskih dugova u valute novih država doći nešto bliže.

g **MJERE ITALIJE ZA STABILIZACIJU VALUTE.** Kod pojava o nestalnosti lire bila je i Italija prisiljena, da uvede slične mjere kao i kod nas. Tako se n. pr. ne smiju davati strancima nikakvi krediti, odnosno bankama t. zv. „Postkrediti“; zabranjeno je bankama diskontirati mjenice izdate po inostranstvu na vlastite podružnice i zastupnike u Italiji te su talij. banke obvezane, da dnevno šalju izvješća o deviznom poslovanju. No ipak sve ove mjere talij. liri malo pomažu.

g **MEĐUNARODNA IZLOŽBA U FILADELFIJI.** Od 1./VII. do 1./XII. 1926 bit će u Filadelfiji u Americi velika izložba, da se proslavi 150 godišnjica nezavisnosti U.S.A. Izložit će se: umjetnost, ručni radovi, razne

industrije, poljodjelski proizvodi, strojevi i eventualno ribarstvo. I naša država učestvovat će pa neka interesenti prijave u najkraćem roku svoje učestvovanje nadležnim trgov. ob. komorama, Trošak prevoza i osiguranja na si država.

Dobra štampa je najbolji prijatelj Božji i tvoj: ona brani vjeru, propovijeda istinu, širi ljubav i pravdu, štiti potlačene i progone, ljubi Boga i bližnjega, uzgaja pravdu odanost prema domovini, unosi blagost u naša sela i gradove, slugu i bratstvo, čudorede i poštenje, mir i blagost Božju.

Uzmi, čitaj, širi i pomaži samu katoličku štampu!

HRVATSKA KNJIŽARA - SPLIT

Uprav je izašla knjiga:

TOME KEMPENCA NASLJEDUJ KRISTA

u posve novom prijevodu **dr. Ive Blaževića**, svećenika i gimn. profesora u Senju (uvod napisao čuveni engleski književnik Robert Hugh Benson, a preveo Dr Lj. Maraković). Obuhvata 260 str. u formatu 12 × 8 cm, a štampana je sa posve jasnim novim slovima na finom tankom papiru, sa naslovnom slikom u dvije boje. Uvez sa zlatotiskom kao i cijela oprema vrlo elegantna.

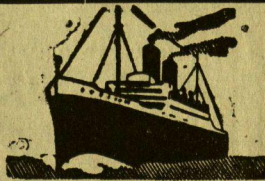
Kako se kod nas već dugo čutilo pomanjkanje ove, za duhovni život apsolutno potrebne knjige, izdana je ista u prijevodu vrsnoga pisca; osim lijepoga jezika ovaj je prijevod i po duhu najbolji od svih dosadanih hrvatskih prijevoda, a uvod R. H. Bensona razjasnit će štošta čitateljima.

Knjizi pridodane su i sve potrebne molitve kao jutarnje, večernje, dnevne, misne, ispovijedne, pričesne, sv. Antunu itd., litanije lauretanske, Srca Isusova, svih Svetih, sv. Josipa itd. tako, da će ova knjiga moći poslužiti svakome kao vrlo elegantan molitvenik.

Cijene: u platno vezano sa zlatotiskom na koricama Din. 30.—
u polukožu „ „ zlatorezom „ 50.—
u kožu „ „ „ „ 80.—

Narudžbe iz Dalmacije otprema jedino

**HRVATSKA KNJIŽARA
SPLIT.**

Otprema putnika iz domaće luke SPLIT „COSULICH LINIJA“

Javlja ovim svim putnicima, koji su spremni za putovanje u JUŽNU AMERIKU (Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos-Aires) da je polazak njihovih velikih prekookeanskih parobroda

BEVEDERE 8. XI. 1925. ATLANTA 13. XII. 1925. SOFIA 17. I. 1926.
iz **SPLITSKE LUKE (Dalmacija).**

Parobrodi su moderno uređeni imaju dva vjeka i vozu na naftu. Putnici su smješteni u poboljšanom trećem razredu, u trećem razredu kabina i u podpalubju. Svaki razred posjeduje moderno uređeni jedaći salon, salon za gospođe, kao i pušački salon. Putnicima stoji na raspolaganje cijeli parobrod, jer ne vozi putnika I. i II. razr. Od kolike je važnosti za naše putnike, što se mogu ukrcati u domaćoj luci, nije potrebno navadati - dosta je, što ne trpe velikih neugodnosti ni napora putujući po nekoliko dana preko stranih država, dok ne stignu u luku ukrcanja, a osim toga mogu se na parobrodu služiti svojim materinskim jezikom.

Glede osiguranja mjesta te ostalih uputa treba se obratiti na „**COSULICH LINIJU**“.

Glavno zastupstvo za Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca

Telefon 24-98. **J. G. Drašković - Zagreb Cesta „B“ br. 3.**
ili na filijale u: Beogradu, Balkanska ul. 25. Ljubljani, Kolodvorska ul. 30. Velikom Bečkereku, Kralja Petra trg 4 ili Agenciji u:

Sibeniku, Josip Jadrinja, obala

Sušaku, Karolina cesta 161 J. G. Ivošević, Splitu filijala Cosulich Line, Gružu IVO LOVRICEVIĆ, Metkoviću NIKICA CAREVIĆ.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D. U LJUBLJANI

VLASTITA ZGRADA
GLAVNA ULICA 108.

PODRUŽNICA ŠIBENIK

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. - NOĆNI 67.

Podružnice: Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad, Sarajevo, Sombor, Split.
Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove povoljno, točno i brzo.